OLIY TA’LIM TIZIMINI SIFAT BOSQICHIGA O‘TKAZISH: ISLOHOTLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING TIZIMLI SHARTLARI

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
«Moliya» fakulteti talabasi
Anorboyev Bekzod
E-mail: anorboyevbekzod44@gmal.com
Ilmiy Rahbar: **Shakirova Nigora Axralovna**
Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti
PhD, dotsent, Iqtisodiy statistika kafedrasi
Tel: +998943640050
E-mail: shakirova0130@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-5025-4764

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmuni va ularni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish shartlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy muammosi oliy ta’limga kirish imkoniyatining kengayishi bilan ta’lim natijalari, amaliy kompetensiyalar va ilmiy faoliyat samaradorligi o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlash masalasidir. Ishda hujjatli tahlil, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv va muammoli tahlil usullaridan foydalanildi. O‘zbekiston oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi hamda kredit-modul tizimini tartibga soluvchi me’yoriy hujjatlar asosida islohotlarning to‘rtta o‘zaro bog‘liq natijasi aniqlandi: tizimning institutsional ochiqligi oshmoqda, talabaning shaxsiy ta’lim trayektoriyasiga e’tibor kuchaymoqda, universitetning iqtisodiyot va ilm-fan bilan aloqasi strategik ahamiyat kasb etmoqda, biroq sifatni o‘lchash va amaliy natijani baholash mexanizmlari hali bir xil darajada ishlamayapti. Maqolada mazkur tafovutni qisqartirishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: oliy ta’lim, ta’lim sifati, IMRAD, kredit-modul tizimi, shaxsiy ta’lim trayektoriyasi, akademik mustaqillik, ta’lim natijalari, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasi, akademik halollik, mehnat bozori.

Abstract

This article examines the ongoing reforms in Uzbekistan’s higher education system and the conditions required to move them from quantitative expansion to sustainable quality improvement. The study focuses on the balance between wider access to higher education, measurable learning outcomes, practical competencies, and research productivity. Documentary analysis, comparative analysis, systems thinking, and problem analysis were applied. Based on the national concept for the development of higher education until 2030 and the regulations governing the credit-module system, four interconnected findings were identified: institutional openness is expanding; greater attention is being given to students’ individual learning trajectories; links between universities, science, and the economy are becoming strategically important; however, mechanisms for measuring quality and evaluating practical outcomes are not yet equally effective across institutions. The article proposes a set of practical measures aimed at narrowing this gap.

Keywords: higher education, education quality, credit-module system, individual learning trajectory, academic autonomy, learning outcomes, university-industry cooperation, academic integrity, labour market.

1. Kirish

Oliy ta’lim mamlakatning bilimga asoslangan iqtisodiyotini shakllantiradigan asosiy institutlardan biridir. Universitetlar jamiyatga faqat mutaxassis tayyorlab bermaydi. Ular yangi bilim yaratadi, fuqarolik mas’uliyatini rivojlantiradi, innovatsion g‘oyalarni sinovdan o‘tkazadi va hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal etishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, oliy ta’limdagi islohotlar alohida ma’muriy o‘zgarishlar yig‘indisi emas, balki inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan uzoq muddatli tizimli siyosatdir.

O‘zbekistonda oliy ta’limni rivojlantirish siyosatining muhim hujjatlaridan biri 2019-yilda tasdiqlangan Oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasidir. Mazkur hujjatda ta’lim sifatini yaxshilash, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, fan, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va oliy ta’lim muassasalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash ustuvor vazifalar sifatida belgilangan [1].

Islohotlarning dastlabki bosqichida asosiy e’tibor oliy ta’limga kirish imkoniyatini kengaytirish, yangi ta’lim muassasalari va dasturlarini tashkil etish hamda boshqaruv jarayonlarini yangilashga qaratildi. Tizim kengaygani sari boshqa bir savol dolzarb bo‘ldi: oliy ta’limga jalb etilgan yoshlarning barchasi zamonaviy kasbiy faoliyat uchun zarur bilim va ko‘nikmalarni egallayaptimi? Ushbu savol miqdoriy ko‘rsatkichlardan ta’lim natijalariga, ya’ni bitiruvchining amalda nima qila olishiga e’tibor qaratishni talab etadi.

Maqolaning maqsadi — O‘zbekiston oliy ta’limidagi islohotlarning sifat bosqichiga o‘tishida hal qiluvchi bo‘lgan shartlarni aniqlash va ularni amaliy jihatdan asoslash. Tadqiqot obyekti oliy ta’limni modernizatsiya qilish jarayoni bo‘lsa, tadqiqot predmeti ta’lim mazmuni, akademik boshqaruv, o‘qituvchi salohiyati, talabaning mustaqil ta’limi hamda universitetning tashqi hamkorligi o‘rtasidagi aloqalardir. Tadqiqot savoli quyidagicha qo‘yildi: oliy ta’limdagi islohotlar qaysi shartlar asosida barqaror ta’lim natijalariga aylanishi mumkin?

2. Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot sifat tahliliga asoslangan. Unda statistik so‘rovnoma yoki eksperimental sinov natijalari emas, balki rasmiy normativ hujjatlar, ilmiy maqolalar va oliy ta’limni rivojlantirishga oid konseptual materiallar o‘rganildi. Bunday yondashuvning afzalligi shundaki, u alohida muassasa faoliyatini emas, islohotlarning umumiy mantiqi va tizimli shartlarini tahlil qilish imkonini beradi.

Birinchi bosqichda oliy ta’limni rivojlantirishning maqsad va vazifalari aniqlashtirildi. Buning uchun Oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish

konsepsiyasi mazmunan tahlil qilindi. Ikkinchi bosqichda kredit-modul tizimining talaba, o‘qituvchi va universitet boshqaruviga ta’sir qiluvchi jihatlari o‘rganildi. Tegishli nizomda kredit ta’lim yuklamasining o‘lchov birligi sifatida talqini, bir o‘quv yiliga odatda 60 kredit ajratilishi, mustaqil ta’lim ulushining katta bo‘lishi va talabaning shaxsiy ta’lim trayektoriyasini shakllantirish imkoniyati belgilangan [2].

Uchinchi bosqichda hujjatlarda ko‘rsatilgan vazifalar ularni amalda bajarish uchun zarur bo‘lgan institutsional shartlar bilan qiyoslandi. Tahlil uch mezon asosida olib borildi: birinchisi, islohotning talaba ta’lim natijasiga ta’siri; ikkinchisi, uni amalga oshirish uchun universitetda mavjud bo‘lishi kerak bo‘lgan tashkiliy imkoniyat; uchinchisi, natijani o‘lchash va takomillashtirish mexanizmi. To‘rtinchi bosqichda aniqlangan muammolar sabab-oqibat aloqalari orqali umumlashtirildi va takliflar ishlab chiqildi.

Mazkur metodologik chegarani alohida qayd etish zarur. Maqola milliy darajadagi barcha oliy ta’lim muassasalari bo‘yicha empirik reyting yoki statistik baho bermaydi. Undagi xulosalar hujjatli tahlilga asoslangan tizimli xulosalardir. Shu sababli takliflarni amaliyotga joriy etishda har bir universitetning hududiy, moliyaviy va akademik sharoitlari alohida hisobga olinishi kerak.

3. Natijalar

3.1. Islohotlarning miqdoriy kengayishdan sifatli natijaga o‘tishi

Tahlil shuni ko‘rsatdiki, oliy ta’lim tizimining kengayishi o‘z-o‘zidan ta’lim sifati oshganini anglatmaydi. Qamrovning ko‘payishi ijtimoiy jihatdan muhim natija bo‘lsa-da, uning ta’limiy qiymati uchta qo‘shimcha shart bilan belgilanadi. Birinchidan, talaba dastur yakunida egallashi kerak bo‘lgan kompetensiyalar aniq ifodalanishi lozim. Ikkinchidan, shu kompetensiyalarni shakllantiradigan o‘quv faoliyati va resurslar mavjud bo‘lishi kerak. Uchinchidan, yakuniy baholash talabaning yodlagan ma’lumotini emas, o‘zlashtirgan bilimini vaziyatga tatbiq etish qobiliyatini ko‘rsatishi zarur.

Shu asosda ta’lim sifati uchun uch darajali model taklif etiladi. Birinchi daraja — kirish resurslari: professor-o‘qituvchilar malakasi, auditoriya, laboratoriya, kutubxona, raqamli platforma va moliyaviy imkoniyatlar. Ikkinchi daraja — ta’lim jarayoni: dars metodikasi, mustaqil ish, amaliyot, ilmiy loyiha, maslahat va baholash. Uchinchi daraja — ta’lim natijasi: bitiruvchining bilimni qo‘llashi, muammoli vaziyatda qaror qabul qilishi, kasbiy muloqot olib borishi va yangi bilimni mustaqil egallashi. Islohotlarning keyingi bosqichida uchala daraja o‘rtasidagi bog‘liqlik muntazam o‘lchanishi kerak.

3.2. Kredit-modul tizimining imkoniyati va amaliy shartlari

Kredit-modul tizimi o‘quv jarayonini faqat kreditlar hisobini yuritish bilan cheklamaydi. Uning mazmuni talabaning ta’lim natijalarini, fan yuklamasini, majburiy va tanlov fanlarini, akademik mobillikni hamda shaxsiy ta’lim trayektoriyasini bir tizimda ko‘rishni nazarda tutadi [2]. Shu jihatdan kredit-modul yondashuvi talabani o‘quv jarayonining passiv tinglovchisidan o‘z ta’limini rejalashtiruvchi subyektga aylantirish imkonini beradi.

Biroq bu imkoniyat faqat fanlar katalogi mavjud bo‘lgandagina real mazmun kasb etadi. Talaba tanlov fanini tanlashi uchun universitetda muqobil kurslar, tushunarli sillabuslar, malakali o‘qituvchilar va akademik maslahat xizmati bo‘lishi kerak. Aks holda tanlov huquqi rasmiy shaklda qoladi. Shu bois har bir ta’ lim dasturi bo‘yicha fanlarning kutilayotgan natijalari, yuklamasi, baholash usullari va boshqa fanlar bilan bog‘liqligi ochiq e’lon qilinishi lozim.

Kredit-modul tizimida mustaqil ta’lim ulushining ortishi ham yangi pedagogik yondashuvni talab qiladi. Talabaga faqat “mustaqil ishlash” topshirig‘ini berish yetarli emas. Unga muammoni tanlash, manbani baholash, ma’lumotni qayta ishlash, natijani asoslash va o‘z ishini himoya qilish bosqichlari o‘rgatilishi kerak. Demak, mustaqil ta’limning sifati topshiriq hajmi bilan emas, uning metodik ta’minoti va qayta aloqa tizimi bilan belgilanadi.

3.3. Professor-o‘qituvchi salohiyati ta’lim sifatining markaziy omilidir

Hujjatlar va ilmiy adabiyotlar tahlili ta’lim sifatini oshirishning eng muhim bo‘g‘ini professor-o‘qituvchining kasbiy faoliyati ekanini ko‘rsatadi. O‘quv dasturi qanchalik zamonaviy bo‘lmasin, uni talaba uchun tushunarli, amaliy va tadqiqotga yo‘naltirilgan mashg‘ulotga aylantiradigan shaxs o‘qituvchidir. Shu sababli pedagoglarning malakasini oshirish faqat qisqa muddatli kurslar bilan chegaralanmasligi kerak.

Samarali kasbiy rivojlanish uch yo‘nalishni birlashtiradi. Fan bo‘yicha yangilanish ilmiy bilimni chuqurlashtiradi. Pedagogik rivojlanish talaba markazidagi metodlarni egallashga yordam beradi. Raqamli kompetensiya esa elektron resurs, ta’lim platformasi va ma’lumotlar bilan ishlash imkonini kengaytiradi. Bu yo‘nalishlar bir-biridan uzilib qolsa, o‘qituvchi yangi vositani bilishi mumkin, ammo undan dars maqsadiga muvofiq foydalana olmasligi ehtimoli yuqori.

Shuningdek, pedagog faoliyatini baholashda faqat nashrlar yoki o‘quv yuklamasi soniga tayanish biryoqlama natija beradi. Baholash tizimi dars sifati, talabaning rivojlanish dinamikasi, ilmiy va amaliy loyihalar, metodik ishlanmalar hamda akademik halollikni qo‘llab-quvvatlashga qo‘shilgan hissani ham qamrab olishi lozim.

3.4. Universitet, ilm-fan va mehnat bozori integratsiyasi

Oliy ta’lim muassasasining jamiyatdagi roli uning ichki faoliyati bilan cheklanmaydi. Universitet hududdagi korxonalar, davlat tashkilotlari, ilmiy markazlar va fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlik qilganda ta’lim dasturlari real ehtiyojlarga moslashadi. 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida fan, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasi alohida strategik yo‘nalish sifatida belgilangan [1].

Tahlil natijasida bunday integratsiyaning uchta amaliy shakli ajratildi. Birinchi shakl — ish beruvchilar ishtirokida kompetensiyalar profilini ishlab chiqish. Ikkinchi shakl — talabalarning amaliyotini oddiy tanishuv emas, aniq loyiha yoki muammo yechimiga bog‘lash. Uchinchi shakl — universitet

laboratoriyalari va ilmiy guruhlarini hududiy buyurtmalar bilan bog‘lash. Ushbu uch shakl birgalikda ishlaganda bitiruvchi tayyorgarligi va mehnat bozori o‘rtasidagi tafovut qisqaradi.

3.5. Akademik halollik va raqamli ta’lim madaniyati

Raqamli resurslar ko‘paygani sari akademik halollik masalasi ham murakkablashmoqda. Internetdan foydalanishning o‘zi muammo emas; muammo tayyor matnni manbasiz o‘zlashtirish, mustaqil topshiriqni boshqa shaxsga bajartirish va sun’iy ravishda olingan natijani shaxsiy ish sifatida taqdim etishdir. Shu sababli plagiatga qarshi siyosat faqat tekshiruvchi dastur bilan cheklanmasligi kerak.

Akademik halollikning barqaror modeli to‘rtta tarkibiy qismdan iborat: manba bilan ishlashni o‘rgatish, topshiriqni mustaqil fikr talab qiladigan shaklda tuzish, baholash mezonlarini oldindan e’lon qilish va qoidabuzarlik holatlariga nisbatan aniq, mutanosib tartibni qo‘llash. Talaba parafraz qilish, iqtibos keltirish va o‘z xulosasini ajratish ko‘nikmalarini egallasa, plagiat xavfi faqat jazodan qo‘rqish orqali emas, akademik madaniyat orqali kamayadi.

3.6. Rasmiy statistik ma’lumotlar asosidagi empirik tahlil

Empirik qismda O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining ochiq ma’lumotlari asosida oliy ta’lim talabalarining soni va ta’lim shakllari bo‘yicha taqsimoti tahlil qilindi. Tahlil deskriptiv xarakterga ega: mutlaq sonlar, yillik o‘sish sur’ati, ulushlar va dinamik qatorlar hisoblandi. Ma’lumotlar rasmiy agregat ko‘rsatkichlardan iborat bo‘lgani sababli individual respondentlar mavjud emas; shu bois t-test, χ^2, ANOVA va p-qiymatlar hisoblanmadi.

1-jadval. Oliy ta’lim talabalarining o‘quv yillari bo‘yicha dinamikasi

O‘quv yili	Talabalar soni, ming nafar	Yillik o‘sish
2021/22	808.4	—

2022/23	1042.1	28.9%
2023/24	1314.5	26.1%
2024/25	1432.8	9.0%
2025/26	1535.0	7.1%

1-jadval va 1-rasm ma'lumotlari 2021/2022–2025/2026 davrida talabalar soni 808,4 ming nafardan 1 535,0 ming nafargacha oshganini ko'rsatadi. Bu davrda umumiy o'sish 89,9 foizni tashkil etdi. Eng yuqori yillik o'sish 2022/2023 o'quv yilida qayd etilgan bo'lib, u 28,9 foizga teng; keyingi davrda o'sish sur'ati pasaygan bo'lsa-da, talabalar soni mutlaq jihatdan ortishda davom etgan.

1-rasm. Oliy ta'lim talabalarining 2021/2022–2025/2026 o'quv yillaridagi dinamikasi. Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi.

2-jadval. 2024/2025 o'quv yilida talabalar ta'lim shakllari bo'yicha

Ta'lim shakli	Talabalar soni, nafar	Ulushi
Kunduzgi	707 287	49.4%
Kechki	52 099	3.6%
Sirtqi	673 424	47.0%

2-jadval va 2-rasmda 2024/2025 o'quv yilida sirtqi ta'lim ulushi 47,0 foiz, kunduzgi ta'lim ulushi 49,4 foiz, kechki ta'lim ulushi esa 3,6 foiz bo'lgani ko'rinadi. Ushbu tarkib oliy ta'lim xizmatlarida moslashuvchan ta'lim shakllariga talab yuqori ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, sirtqi ta'lim ulushining kattaligi mustaqil ta'limni metodik ta'minlash va ta'lim natijalarini nazorat qilish masalasini yanada muhimlashtiradi.

2-rasm. 2024/2025 o'quv yilida talabalar ta'lim shakllari bo'yicha taqsimoti. Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi.

Mazkur statistik tahlil sababiy bog'liqlikni isbotlamaydi. Talabalar sonining oshishi islohotlarning qamrov jihatidagi natijasini ko'rsatadi, ammo ta'lim sifati,

bitiruvchilarning bandligi yoki kompetensiyalar darajasi haqida bevosita xulosa chiqarish uchun alohida mikro-ma'lumotlar kerak bo'ladi. Shu sababli kelgusi tadqiqotlarda talaba, bitiruvchi, ish beruvchi va professor-o'qituvchilar o'rtasida so'rov o'tkazish, guruhlar bo'yicha taqqoslash hamda statistik gipoteza testlarini qo'llash tavsiya etiladi.

4. Muhokama

Olingan natijalar oliy ta'lim islohotlarining markazida "universitetlar soni qancha?" degan savoldan ko'ra "bitiruvchi qanday natija bilan chiqmoqda?" degan savol turishi kerakligini ko'rsatadi. Tizimning kengayishi va uning sifatini ta'minlash qarama-qarshi vazifalar emas. Aksincha, qamrov kengaygani sari ta'lim natijalarini standartlashtirish, resurslarni oqilona taqsimlash va ichki sifat nazoratini kuchaytirish zarurati ortadi.

Kredit-modul tizimi ushbu o'zgarish uchun institutsional asos yaratishi mumkin, ammo u avtomatik ravishda sifatli ta'limni ta'minlamaydi. Tizimning samarasi fanlar katalogi, akademik maslahat, shaffof baholash, mustaqil ta'limni metodik qo'llab-quvvatlash va o'qituvchining yangi roliga bog'liq. O'qituvchi endi faqat ma'ruza qiluvchi emas, balki ta'lim natijasini loyihalovchi, talaba faoliyatini yo'naltiruvchi va qayta aloqa beruvchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritishi kerak.

Maqolada taklif etilgan uch darajali sifat modeli — resurs, jarayon va natija — universitet boshqaruvida muvozanatni tiklashga xizmat qiladi. Faqat resursni ko'paytirish jarayon metodikasini o'zgartirmasa, kutilgan natija yuzaga kelmaydi. Faqat yakuniy natijani talab qilish esa o'qituvchi va talaba uchun zarur sharoitlarni e'tibordan chetda qoldiradi. Shuning uchun ichki sifat ta'minoti har bir darajani o'zaro bog'langan holda kuzatishi kerak.

Shu asosda quyidagi amaliy mexanizm taklif etiladi: har bir ta'lim dasturi bo'yicha yillik "ta'lim natijalari hisoboti" ishlab chiqiladi. Unda fanlar bo'yicha kutilgan natijalar, baholash vositalari, talabalar erishgan ko'rsatkichlar, ish beruvchilar va bitiruvchilar fikri, aniqlangan kamchiliklar hamda keyingi yil uchun

tuzatishlar aks ettiriladi. Bunday hisobot reyting uchun rasmiy hujjat emas, dastur sifatini takomillashtirish vositasi bo‘lishi kerak.

Bundan tashqari, universitetlar o‘rtasidagi raqobat faqat reklama va qabul soni bilan emas, ochiq ta’lim natijalari, bitiruvchilarning kasbiy faoliyati, ilmiy loyihalarning amaliy qiymati va talabalar uchun yaratilgan akademik muhit bilan baholanishi lozim. Bu yondashuv oliy ta’lim muassasalarini qisqa muddatli ko‘rsatkichlardan uzoq muddatli sifat strategiyasiga o‘tishga undaydi.

5. Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, O‘zbekiston oliy ta’limidagi islohotlarni sifat bosqichiga olib chiqish uchun tizimning miqdoriy kengayishini ta’lim natijalari bilan bog‘lash zarur. Oliy ta’lim muassasasining haqiqiy samarasi uning qancha talaba qabul qilgani bilan emas, bitiruvchida qanday kompetensiyalar shakllangani, ilmiy va amaliy muammolarga qanday yechimlar taklif etilgani hamda mehnat bozorida qanday qiymat yaratilgani bilan o‘lchanishi kerak.

Birinchi taklif — barcha ta’lim dasturlarida kutilayotgan ta’lim natijalarini aniq va o‘lchanadigan shaklda belgilash. Ikkinchi taklif — kredit-modul tizimini fanlar katalogi, akademik maslahat va mustaqil ta’lim metodikasi bilan birgalikda joriy etish. Uchinchi taklif — professor-o‘qituvchilarni baholash va rag‘batlantirishda dars sifati, talabalar rivoji, ilmiy-amaliy loyiha va metodik yangiliklarni hisobga olish. To‘rtinchi taklif — ish beruvchilar va bitiruvchilar fikrini ta’lim dasturlarini yangilashning majburiy elementi sifatida belgilash. Beshinchi taklif — akademik halollikni alohida nazorat tadbiri emas, barcha fanlarda shakllantiriladigan kompetensiya sifatida o‘qitish.

Maqolaning cheklovi shundan iboratki, xulosalar hujjatli va konseptual tahlilga asoslangan. Kelgusidagi tadqiqotlarda turli hududlardagi oliy ta’lim muassasalari, talabalar, professor-o‘qituvchilar va ish beruvchilar ishtirokida empirik ma’lumotlar to‘planishi lozim. Shunda taklif etilgan modelning amaliy samarasi aniq ko‘rsatkichlar orqali tekshiriladi.

Umuman olganda, oliy ta’lim islohoti bir martalik kampaniya emas, doimiy takomillashuv jarayonidir. Uning barqaror natijasi ochiq boshqaruv, malakali pedagog, faol talaba, kuchli ilmiy muhit va jamiyat ehtiyojiga javob beradigan universitet hamkorligi birlashgandagina yuzaga keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

8. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. “O‘zbekistonda xorijiy OTMlar soni 30 taga yetgan”. 01.12.2025. https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/65503-zbekistonda-khorizhij-otmlar-soni-30-taga-etgan-2
7. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. “35 yilda O‘zbekistonda talabalar soni qanchaga oshdi?”. 20.07.2026. https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/69267-35-jilda-zbekistonda-talabalar-soni-anchaga-oshdi-2
1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni. “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”. https://lex.uz/docs/-4545884
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 824-son qarori. “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim jarayonini kredit-modul tizimiga o‘tkazish tartibi to‘g‘risida”. https://lex.uz/docs/-5193564
3. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637, 23.09.2020. https://lex.uz/docs/-5013007
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida. PF-158, 11.09.2023. https://lex.uz/docs/-6600413
5. Ramotov J., Hasanov M., Rahmonova S. Ta’lim tizimi modernizatsiyalashuvining ijtimoiy-falsafiy asoslari // Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. 2024. Vol. 4, No. 8. B. 160–172.

6. Xolmirzayev X. N. Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida insonning intellektual va ma’naviy salohiyati omillari // Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. 2024. Vol. 4, No. 1. B. 583–589.